Utviklingen i kornøkonomien

Kornkonferansen 2013

Lars Fredrik Stuve
Norske Felleskjøp

Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk

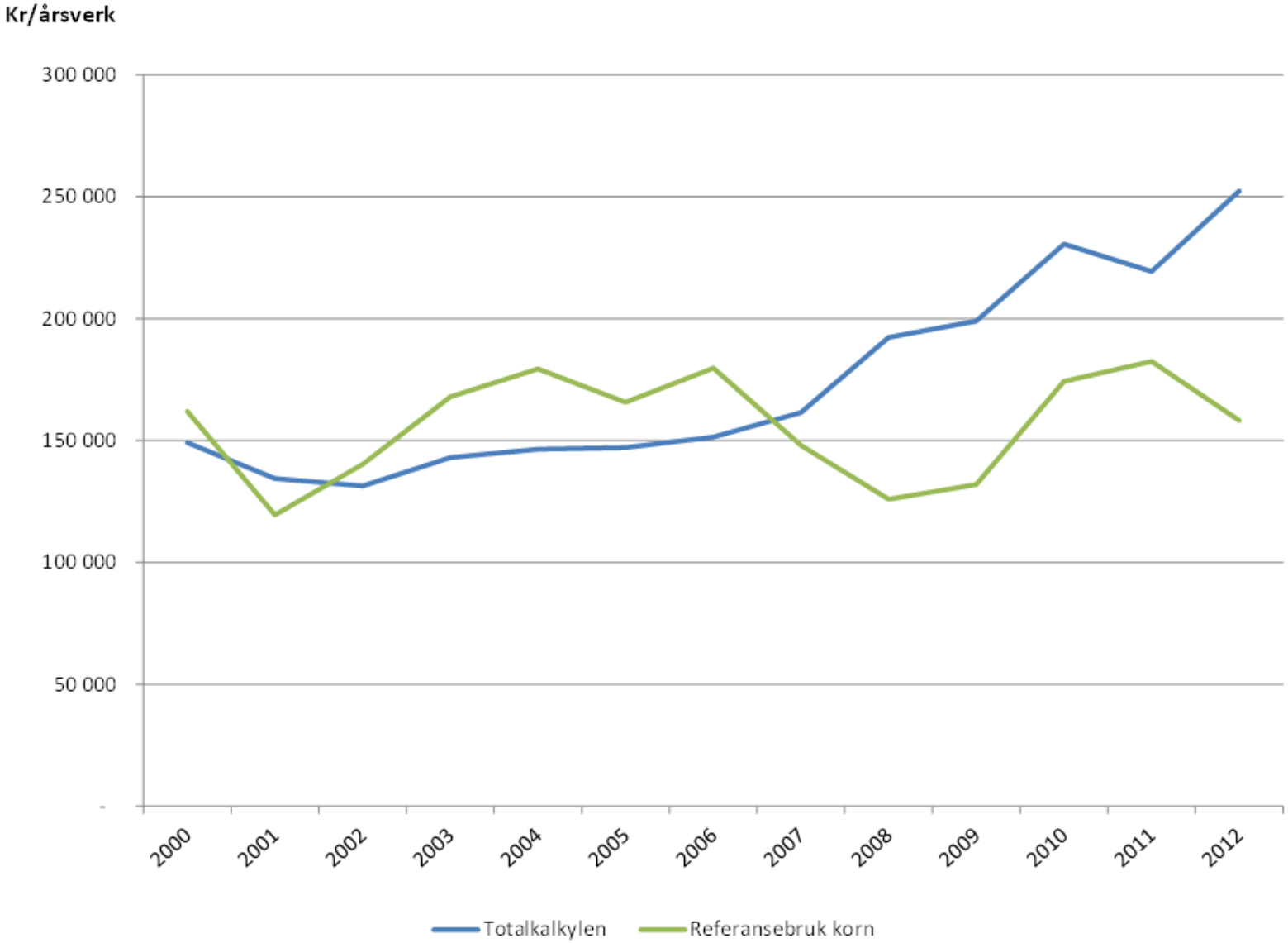

Kornarealet er redusert med 752 000 dekar fra 1991 til 2012 (- 20 %)

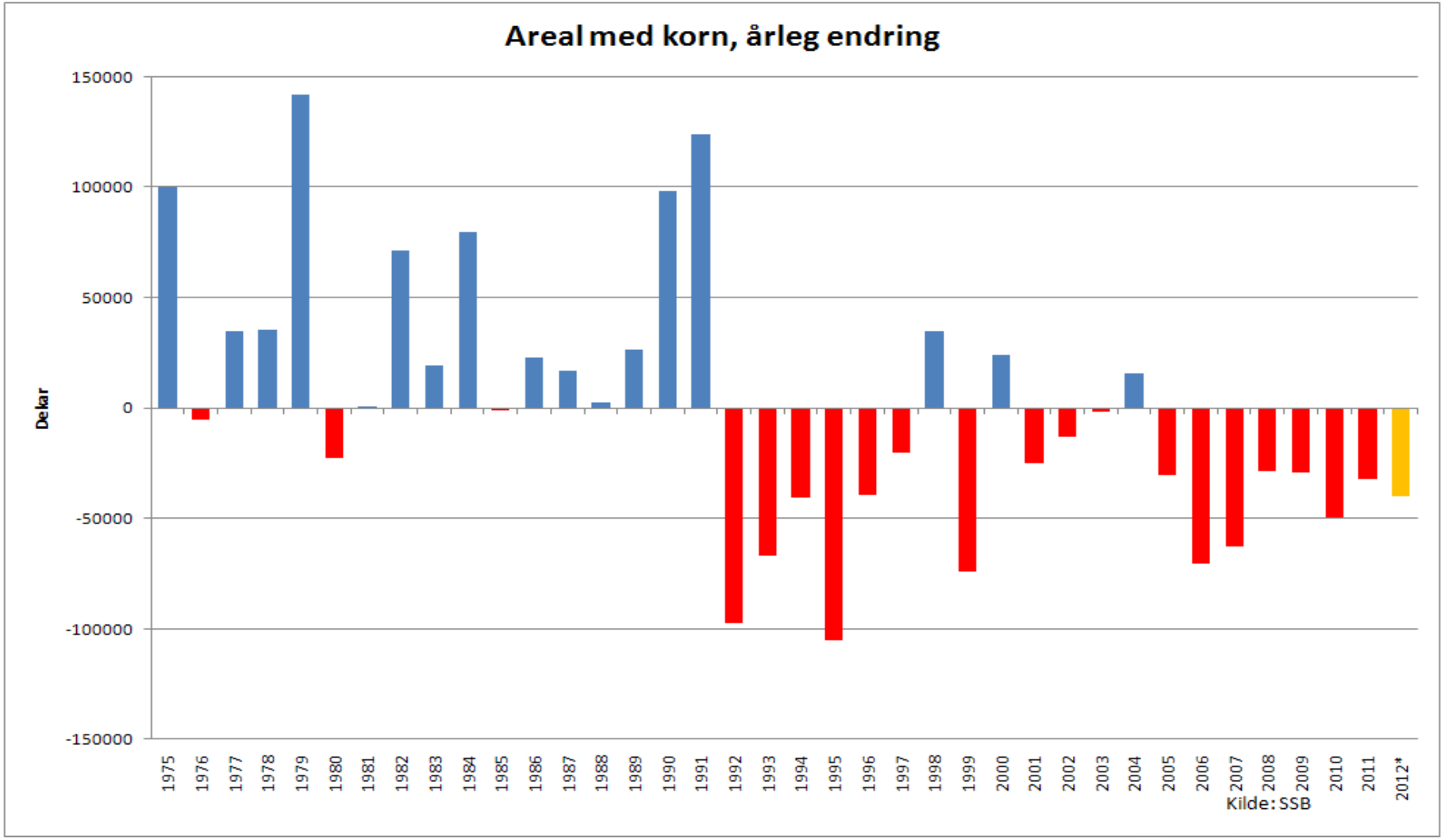

Driftsenheten i kornproduksjonen var i 2012 244 daa

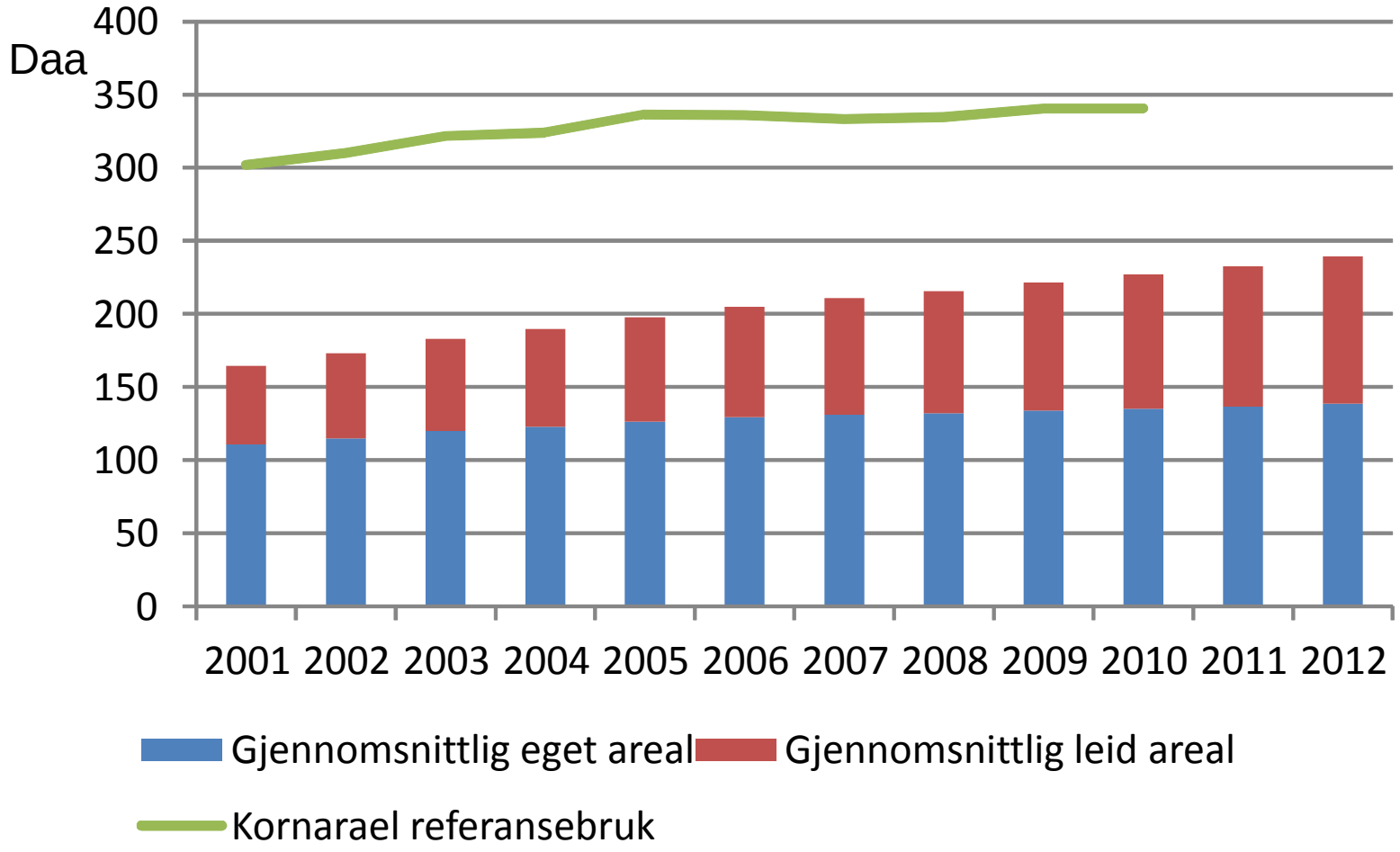

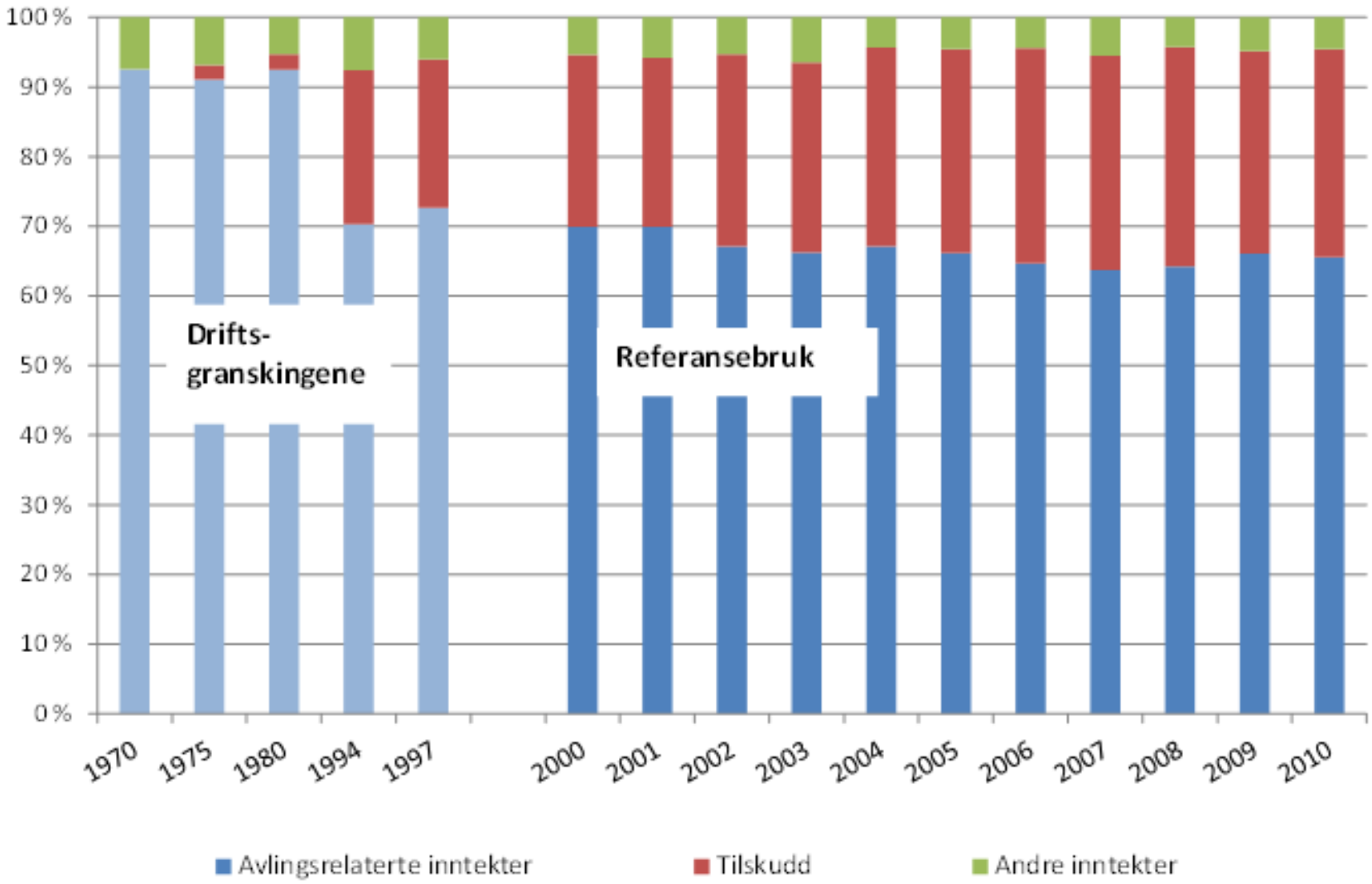
Avlingsrelaterte inntekter og tilskudd
100 %
90 %
80 %
70 %
60 %
50 %
40 %
30 %
20 %
10 %
0 %
Drifts-
granskingene
Referansebruk
1970
1975
1980
1994
1997
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
Avlingsrelaterte inntekter
Tilskudd
Andre inntekter

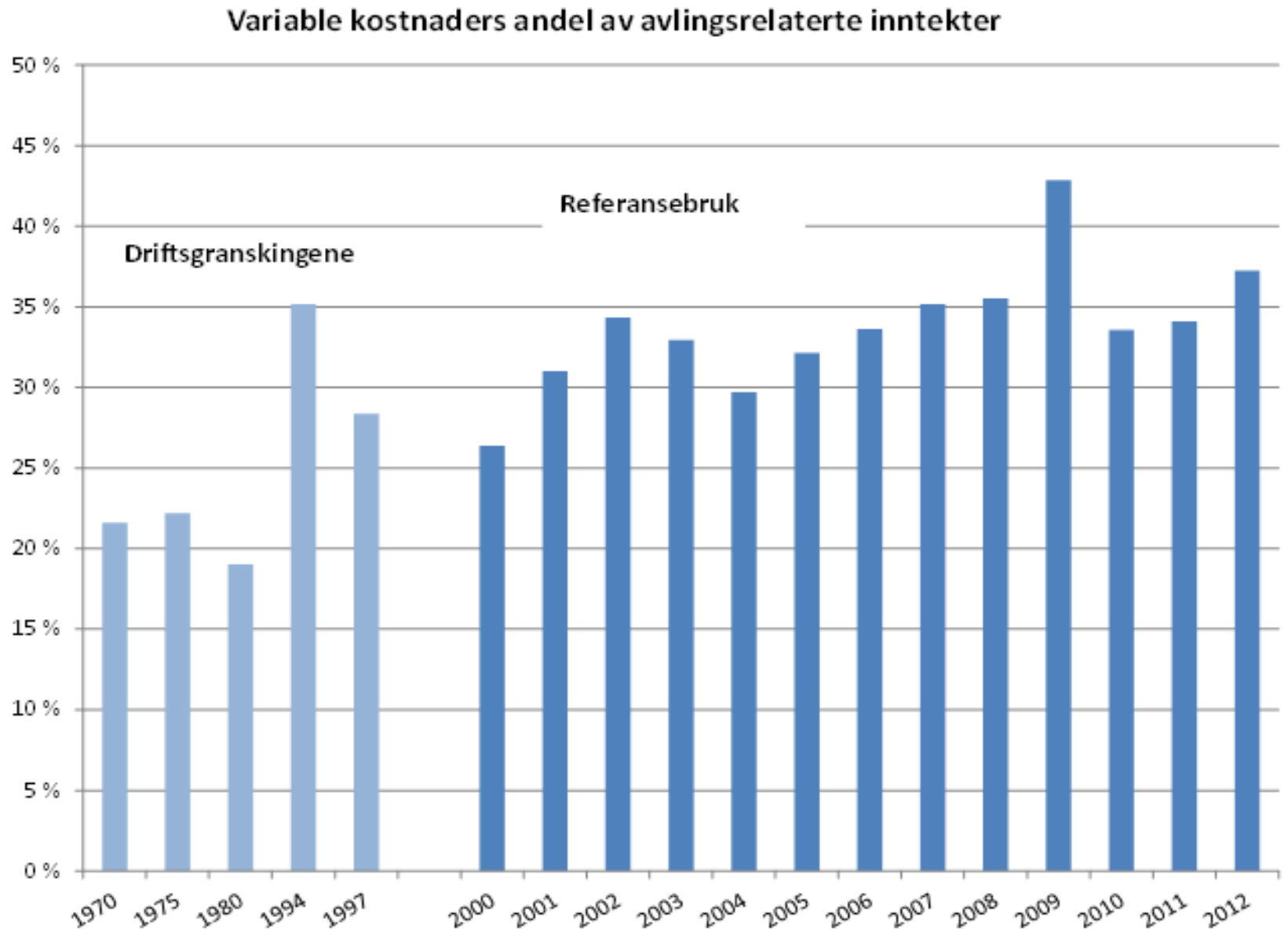
Variable kostnaders andel av avlingsrelaterte inntekter
50 %
45 %
40 %
35 %
30 %
25 %
20 %
15 %
10 %
5 %
0 %
Driftsgranskingene
Referansebruk
1970
1975
1980
1994
1997
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012

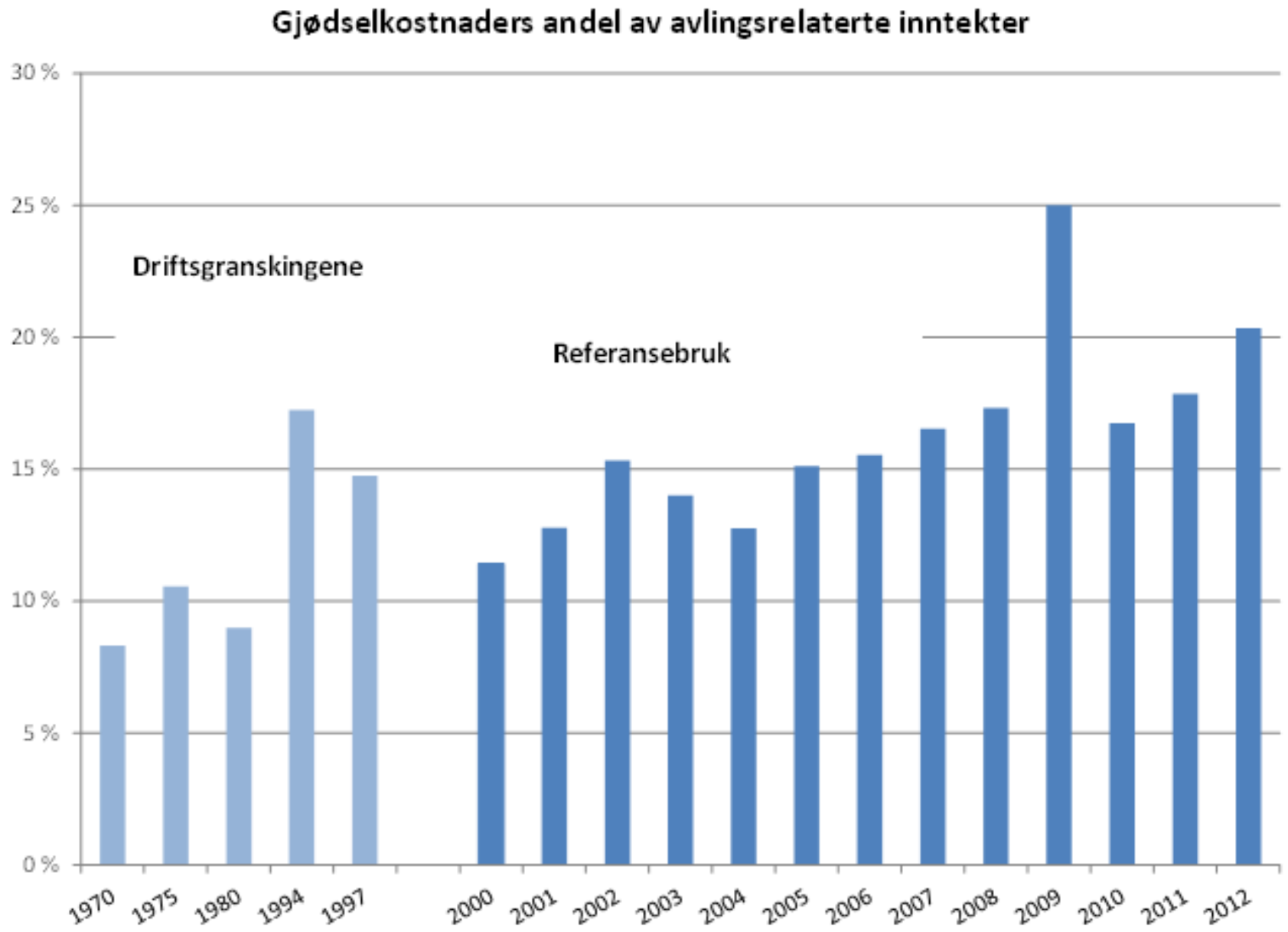
Gjødselkostnaders andel av avlingsrelaterte inntekter
30 %
25 %
20 %
15 %
10 %
5 %
0 %
Driftsgranskingene
Referansebruk
1970
1975
1980
1994
1997
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012

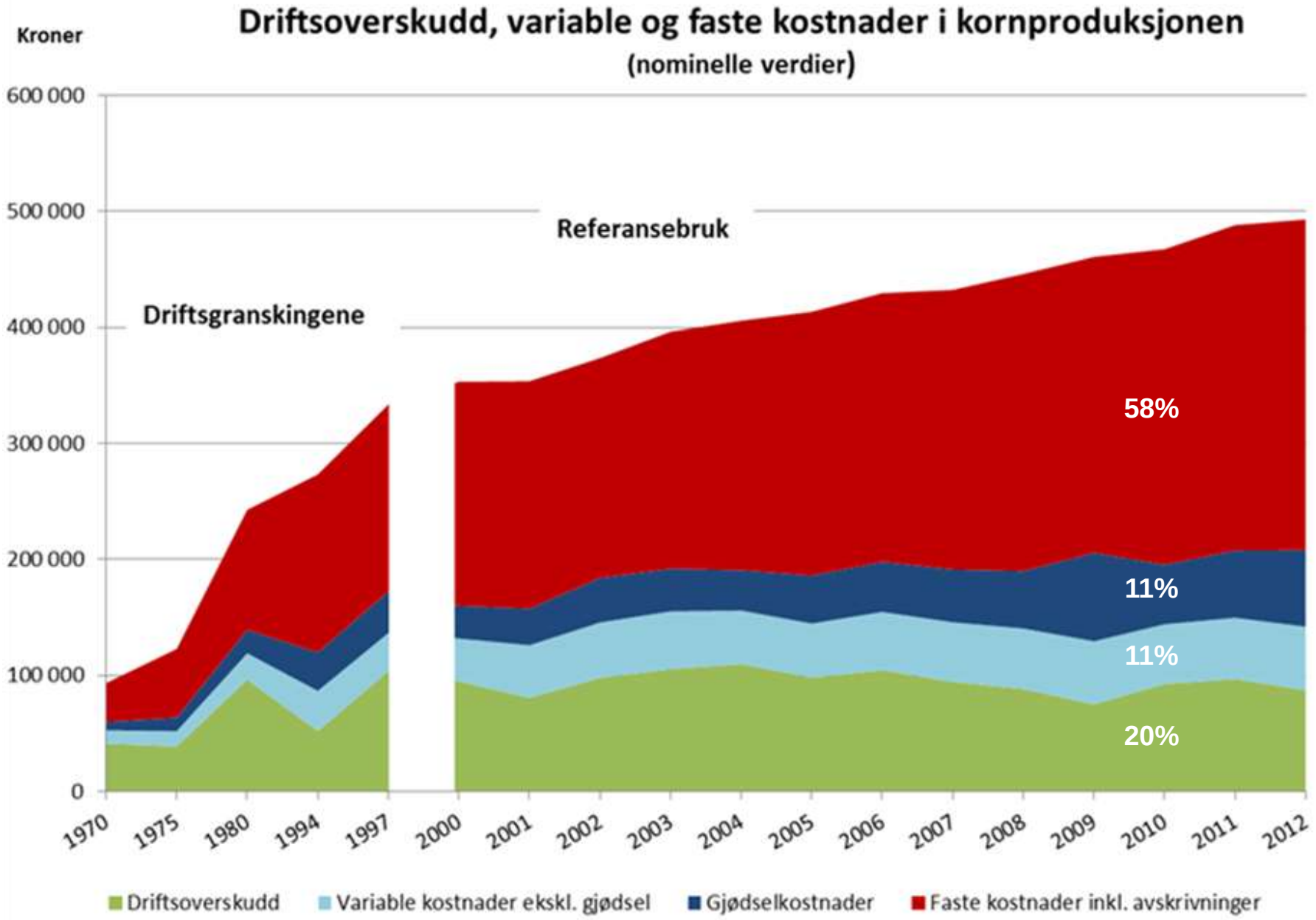
Driftsoverskudd, variable og faste kostnader i kornproduksjonen
(nominelle verdier)
Kroner
600 000
500 000
400 000
300 000
200 000
100 000
0
Referansebruk
Driftsgranskingene
58%
11%
11%
20%
1970
1975
1980
1994
1997
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
Driftsoverskudd
Variable kostnader ekskl. gjødsel
Gjødselkostnader
Faste kostnader inkl. avskrivninger

Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk

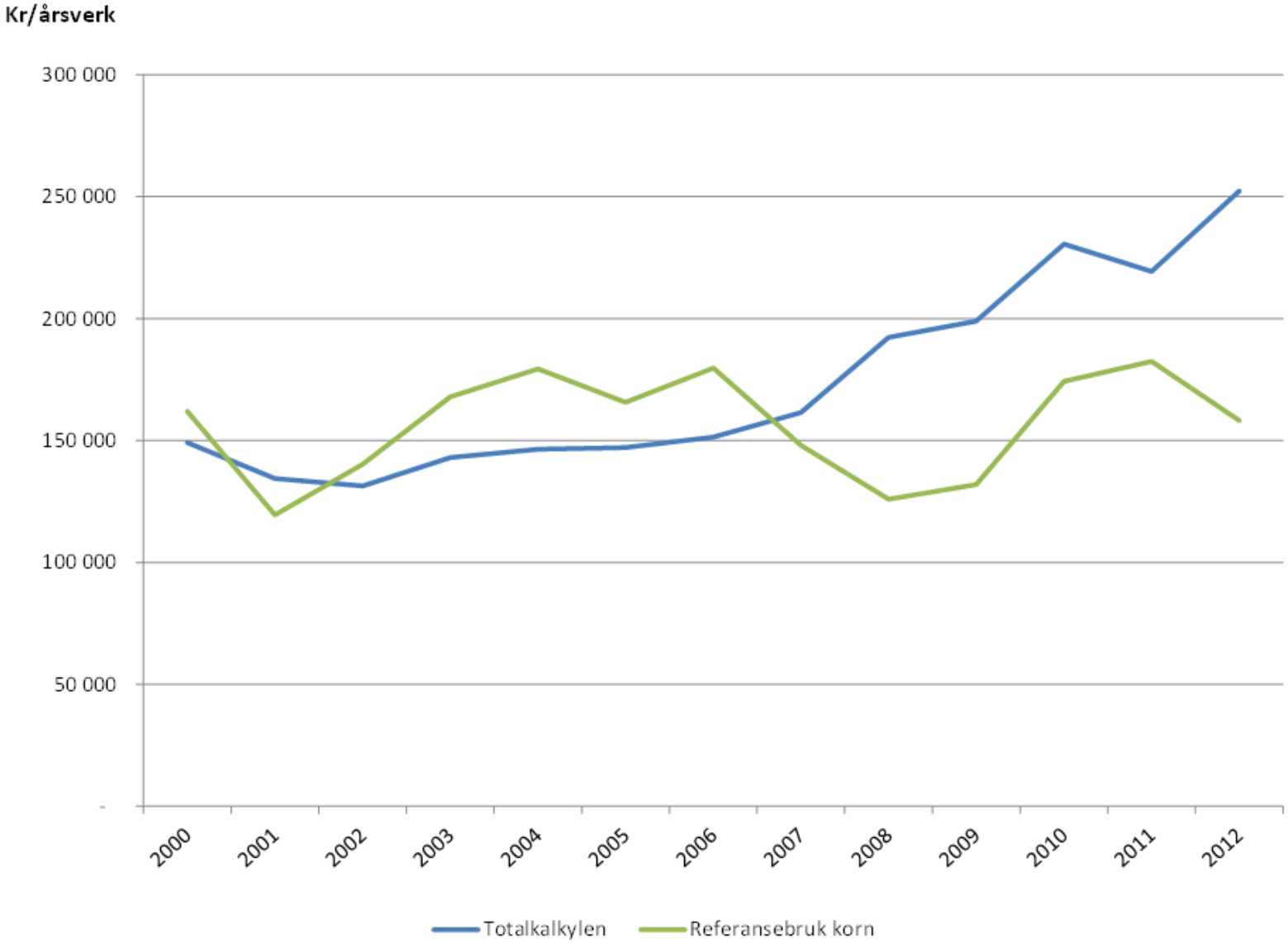

Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk
Referansebruk

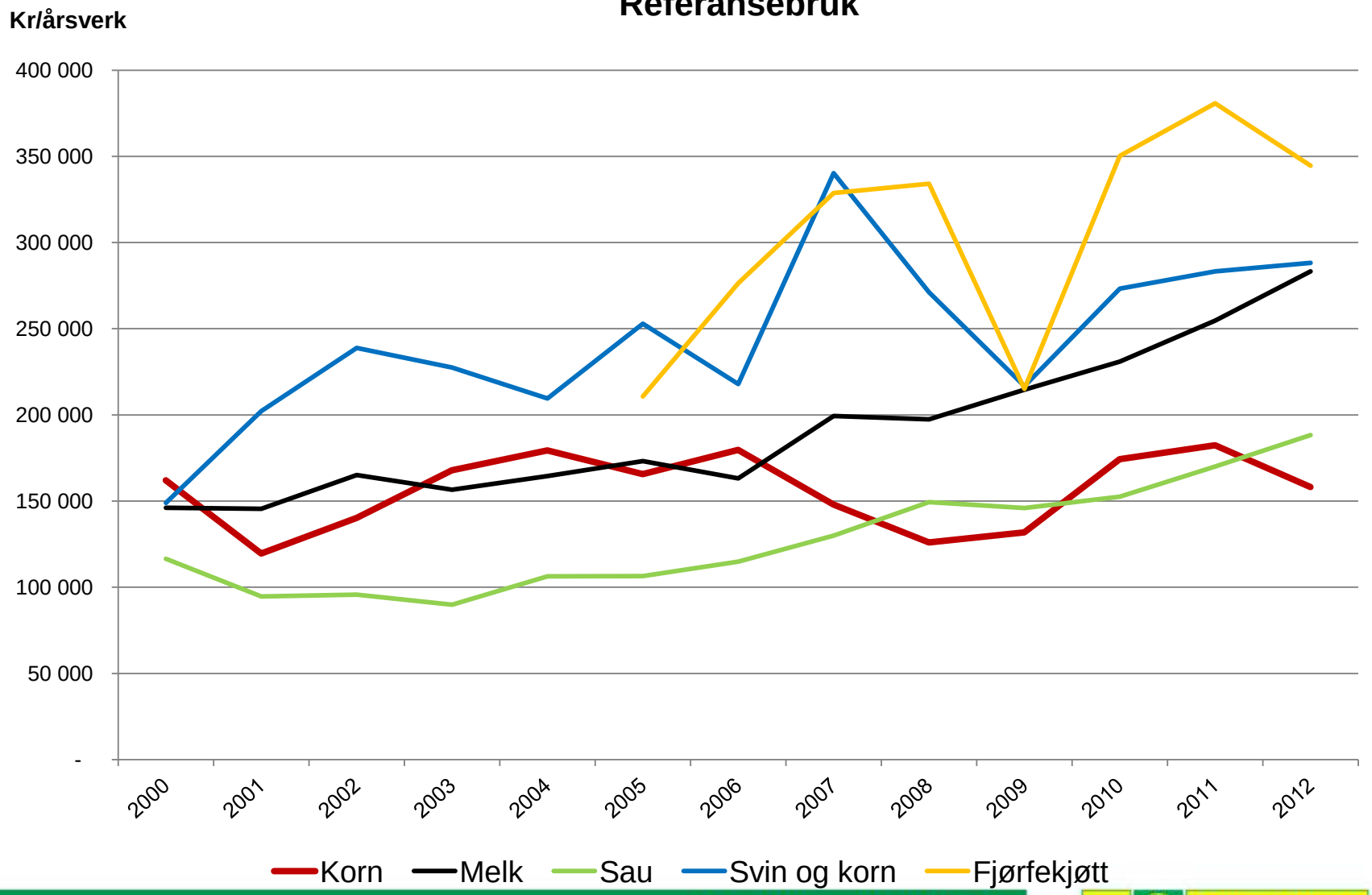

Kan lønnsomhetsproblemene i korn-produksjonen løses ved hjelp av avlingsøking og strukturrasjonalisering?

Avlingsnivå, femårs glidande gjennomsnitt

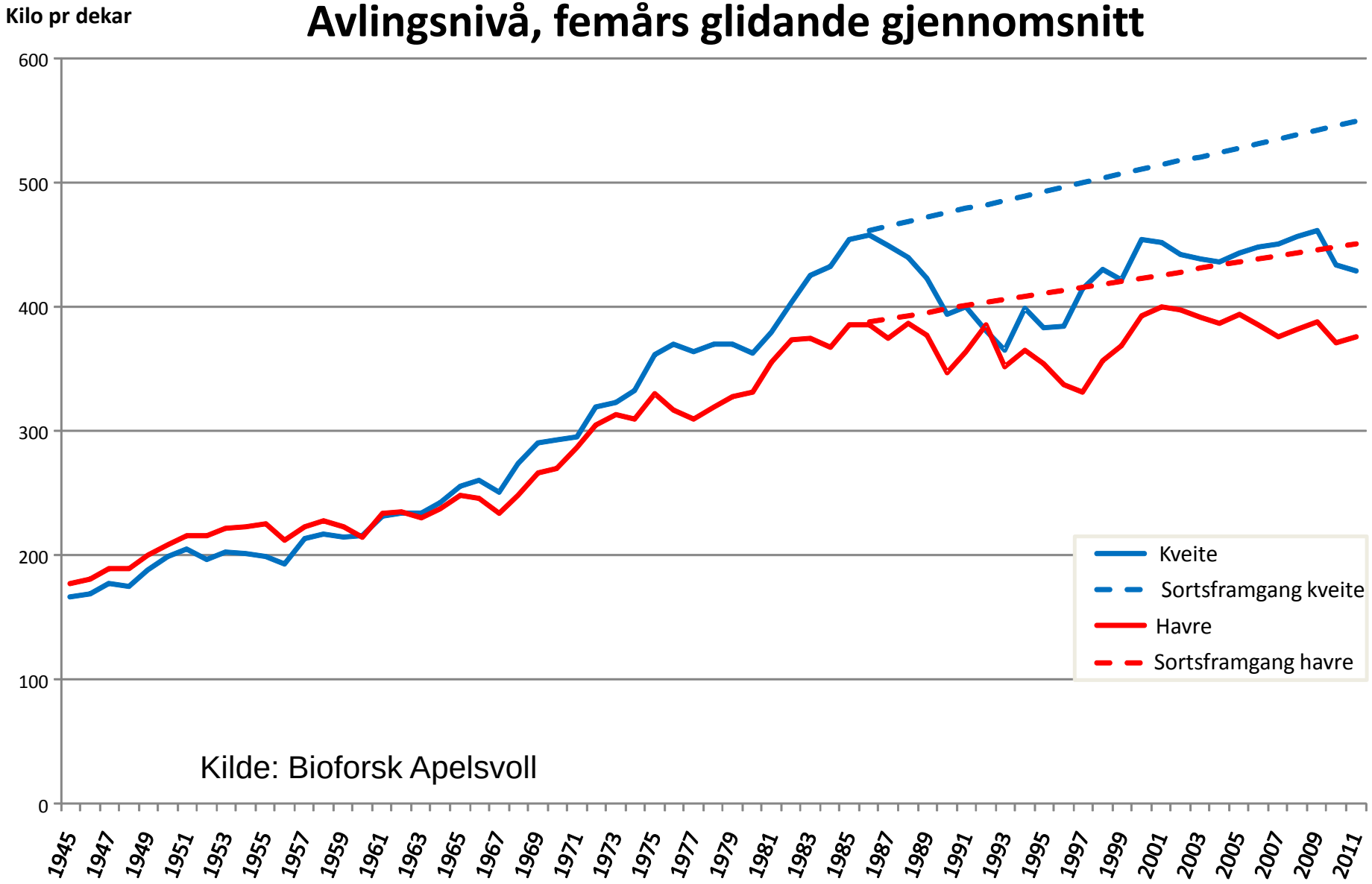

Hvorfor tas ikke avlingspotensialet ut?

- Forsømt vedlikehold av grøfter
- Strukturskader i jorda knyttet til grøftestatus og tunge maskiner
- Fokus i forskning, undervisning, veiledning og forvaltning på miljø og ikke på avling

Fokus i forskning, undervisning, veiledning og forvaltning på miljø og ikke på avling

Grøfting

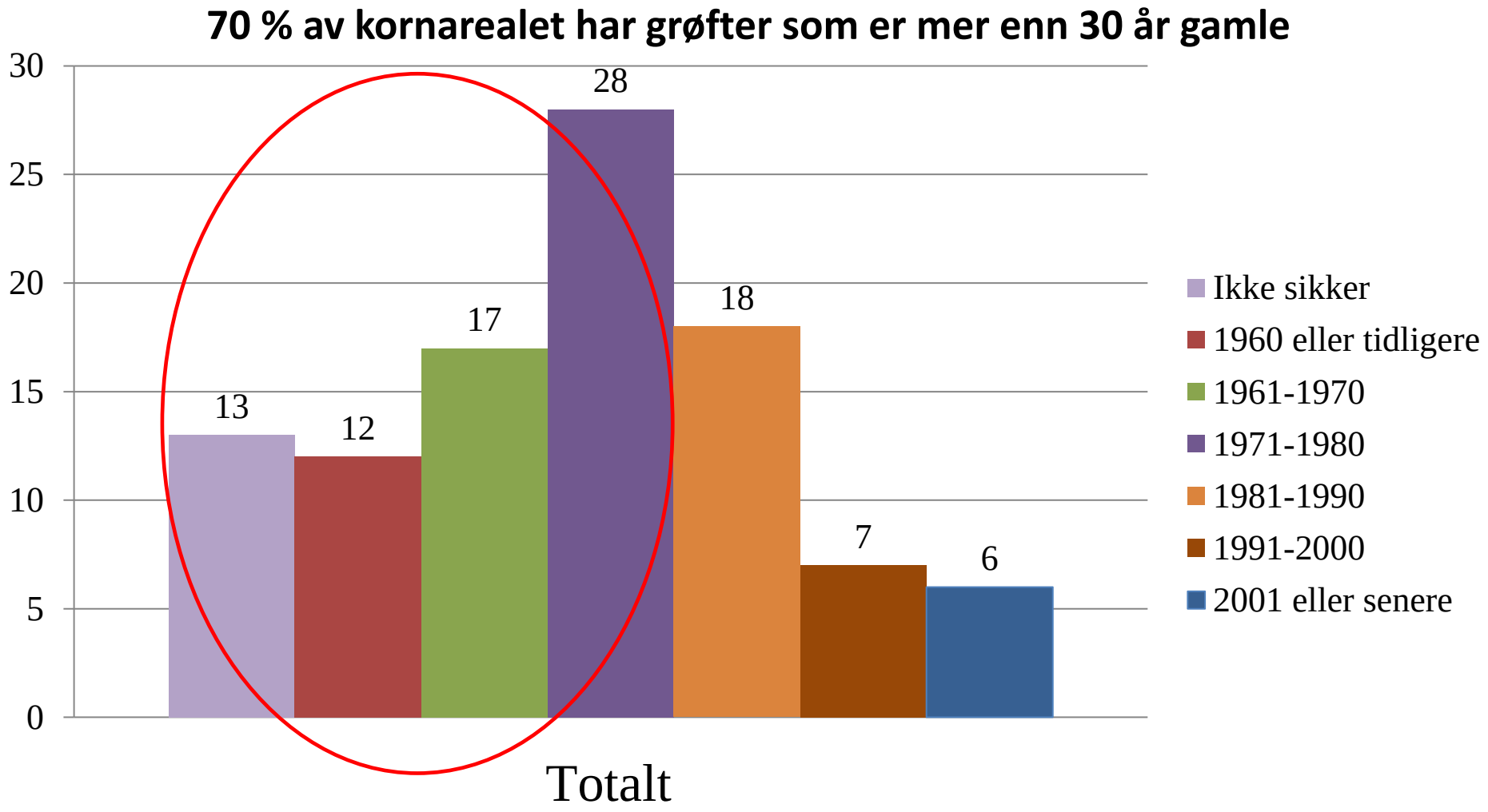

Kilde: Landbrukets Utredningskontor

Lønnsomheten ved grøfting

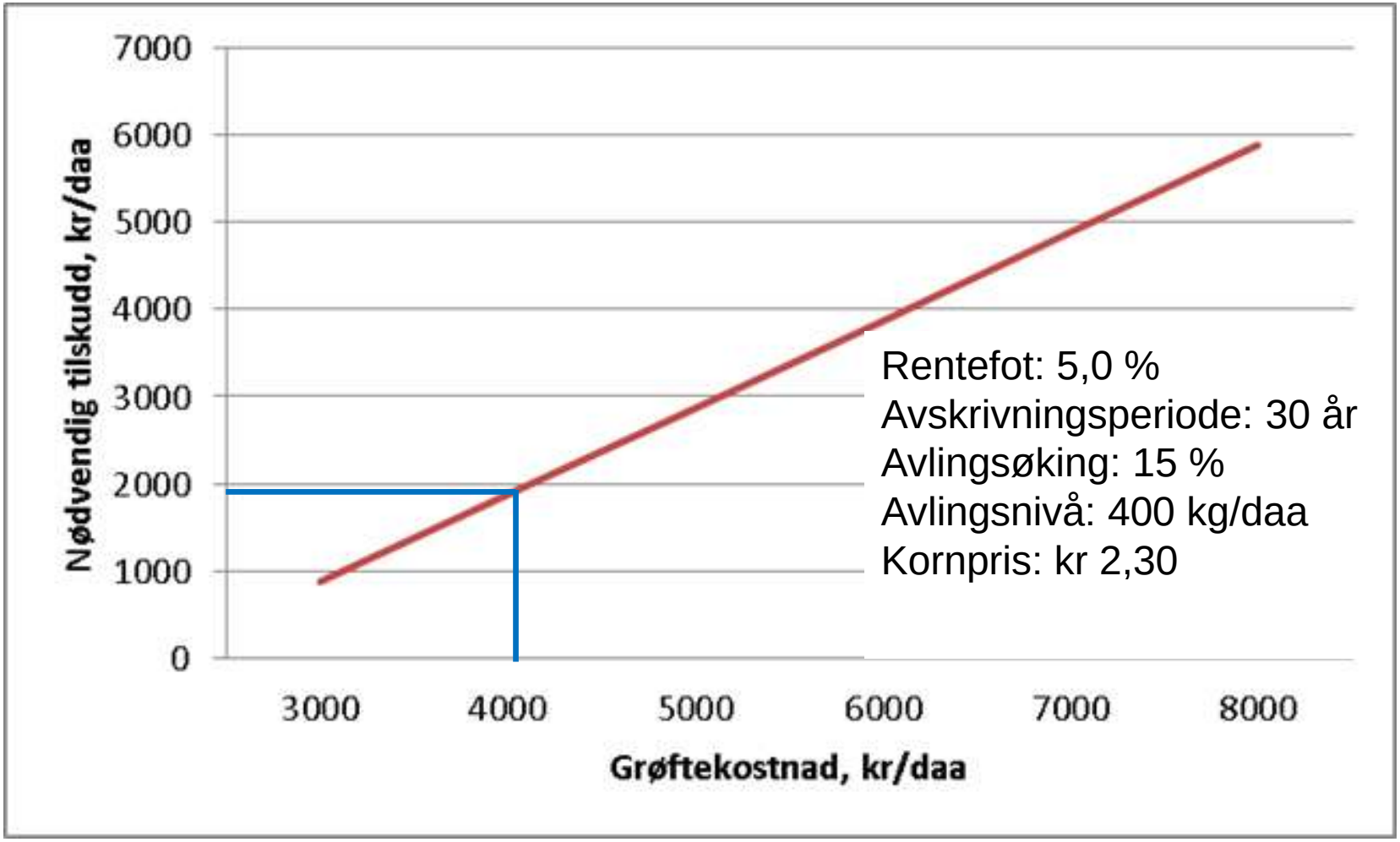

Kan stordriftsfordeler løse lønnsomhets-utfordringene i kornproduksjonen?

- **Økt kornareal på det enkelte bruk forutsetter i de aller fleste tilfelle kjøp eller leie av mer jord**

Leiejord i kornproduksjonen

Andel driftsenheter med leid jord og andel leid jord 1959 – 2010

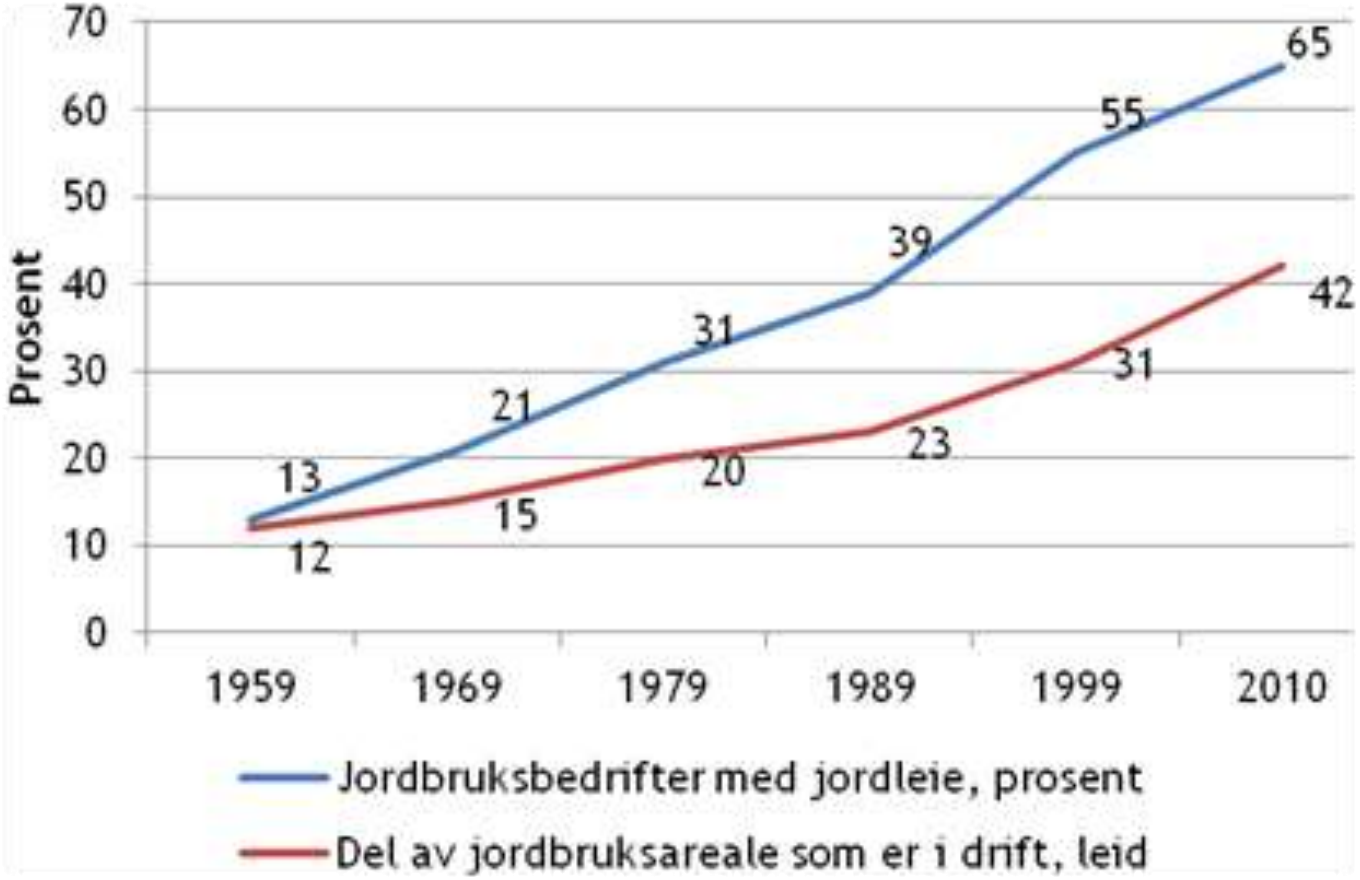

Kilde: Budsjettnemnda 2012

Priser på leiejord

	God jord			Dårlig jord		
Korndyrking	Lavest	Høyest	Middel	Lavest	Høyest	Middel
Østlandet	100	600	341	0	300	198
Trøndelag	150	1000	315	50	300	161

Kilde: Slf, 2013

Dagens jordleiepriser er for høye

Referansebruket 2010

	Eget areal	Leid areal	Vederlag til arbeid og egenkapital Kr/årsverk
Areal, daa	274	81	
Arealkostnad, kr/daa	34	275	174 229
Arealkostnad, kr/daa	275	275	19 276

Stordriftsulemper oppstår ofte p.g.a.:

- Leiejord i dårlig hevd
- Mange og små skifter
- Lange avstander fra driftssenteret til leiejorda

Det investeres ikke nok på leiejord

Antall dekar som ble drenert fra 2005-2010 i kornfylkene og totalt for landet på eget og leid areal

Fylke	Drenert areal i alt (dekar)	Drenert areal, eid (dekar)	Drenert areal, leid (dekar)	Prosentandel drenert på eid jord i perioden 2005-2010	Prosentandel drenert på leid jord i perioden 2005-2010
Hele landet	311108	235325	75783	76	24
Kornfylkene[1]	**118369**	**89807**	**28562**	**76**	**24**

Kilde: SSB

Andel av kornarealet fordelt på ulike teigstørrelser

10 % av kornarealet ligger på skifter som er mindre enn 10 dekar

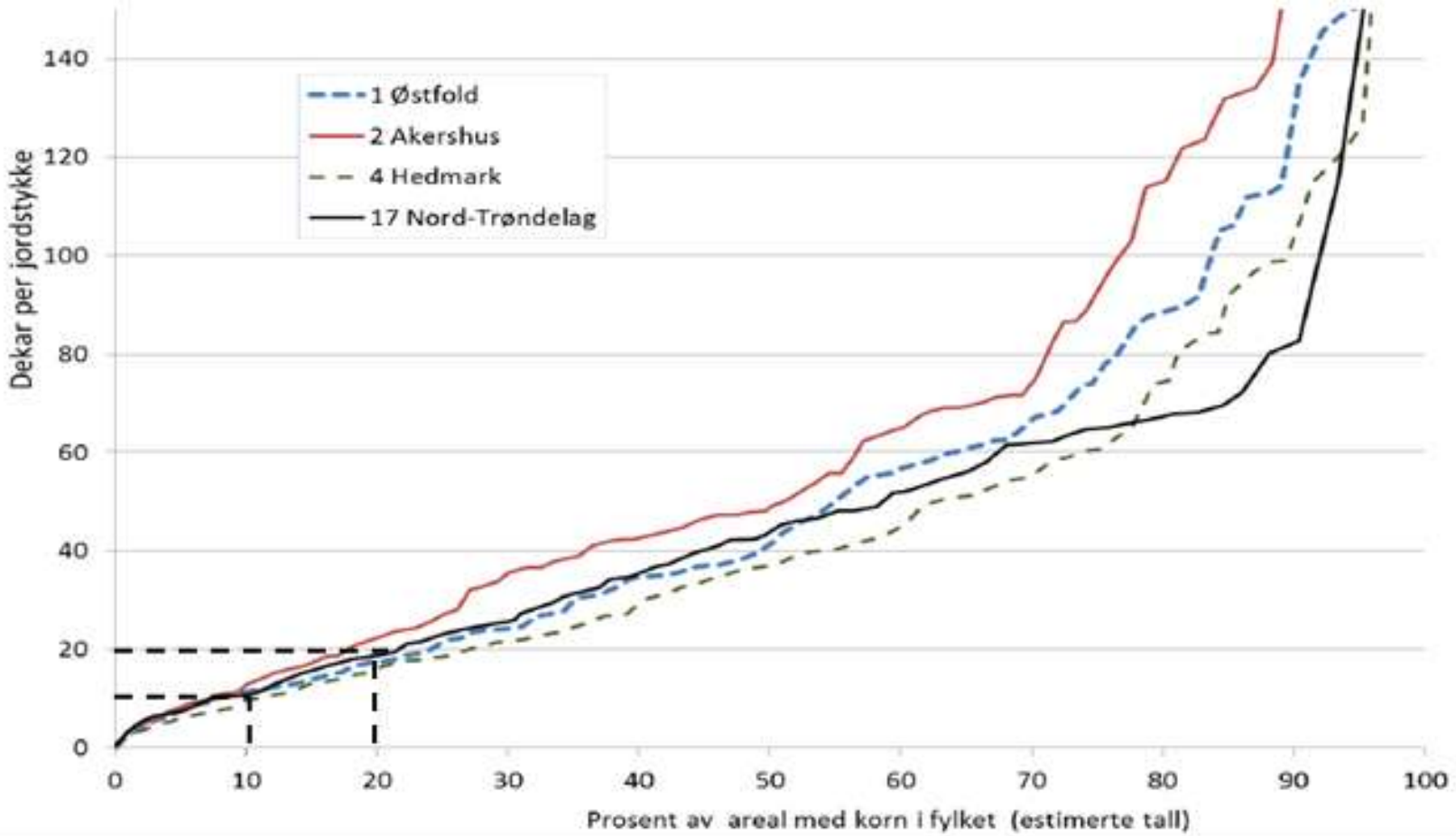

Data fra Skog og landskap.

Driftsgranskingene viser ingen stordriftsfordeler knyttet til kostnader

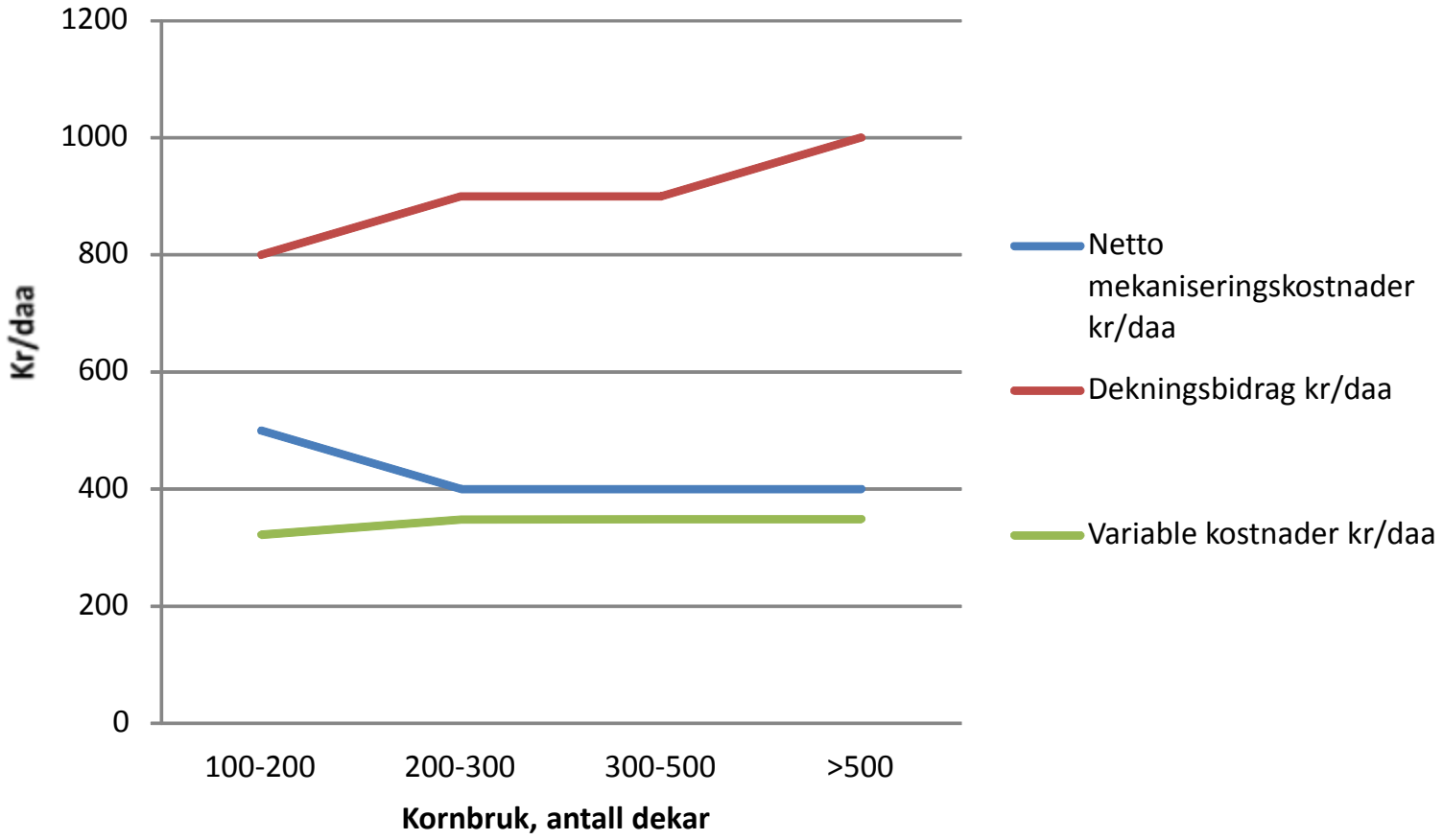

Konklusjon

- *Det er ikke mulig å løse lønnsomhetsproblemene i norsk kornproduksjon kun gjennom avlingsøkning og ytterligere strukturrasjonalisering*

- *De økonomiske rammevilkårene må forbedres dersom kornproduksjonen skal sikres for framtida og være et fundament for økt norsk matproduksjon slik det legges opp til i Meld. St. 9 (2011 – 2012)*

Takk for oppmerksomheten!

Gras tar over for korn, men ikke i Trøndelag

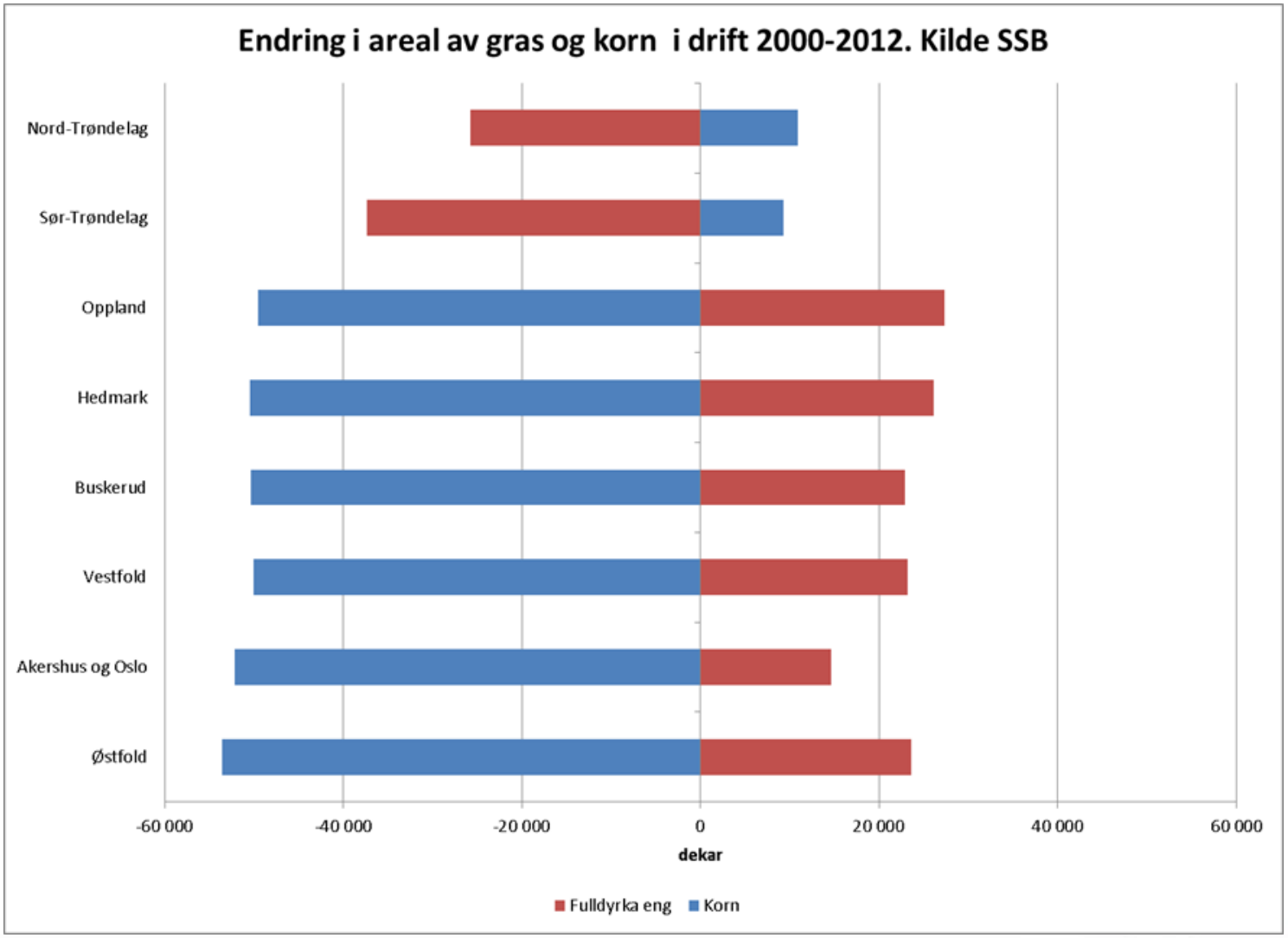

AK-tilskudd, svekker det avlingene?

Område	Kr/kg
Østlandets flatbygder	**0,74**
Andre bygder på Østlandet	**0,94**
Trøndelag	**1,29**
Total	**0,89**

	Flatbygd Østlandet	andre bygder	Trøndelag
Vårhvete	**443**	**364**	**419**
Bygg	**444**	**371**	**414**
Havre	**471**	**366**	**421**

Hvilke økonomiske virkemidler har vi til rådighet?

- Økt pris
- Økt arealtilskudd
- Dreneringstilskudd

- Det blir viktig å målrette virkemidlene mot spesielle behov:
  - bevare det eksisterende kornarealet
  - gjøre det mulig å øke arealproduktiviteten
  - stimulere til økte avlinger